

Regionalt miljøtilskudd i jordbruket i Agder

Solfrid Mygland og Ellen Eskeland

September 2021

Statsforvalteren i Agder

7. september 2021

Innhold

- RMP 2020
- RMP 2021
  - Regelverk og veiledningsdokumenter
- Endringer:
  - Administrative endringer
  - Ingen jordarbeiding om høsten – nye kart (erosjons-, dråg- og tilskuddskart)
  - Klimarådgiving
- Rullering av regionalt miljøprogram
- Litt om saksbehandling, kontroll og avkortinger
- Annet (miljøkrav)

Foto: Ellen Eskeland, SF Agder

Tilskuddspott og antall søknader

Tilskuddspott 2021 (2020):

Agder 17,9 mill. kr (16,4 mill. kr)

I landet 601,1 mill. (551,3 mill. kr)

Antall søkere 2020 (2019):

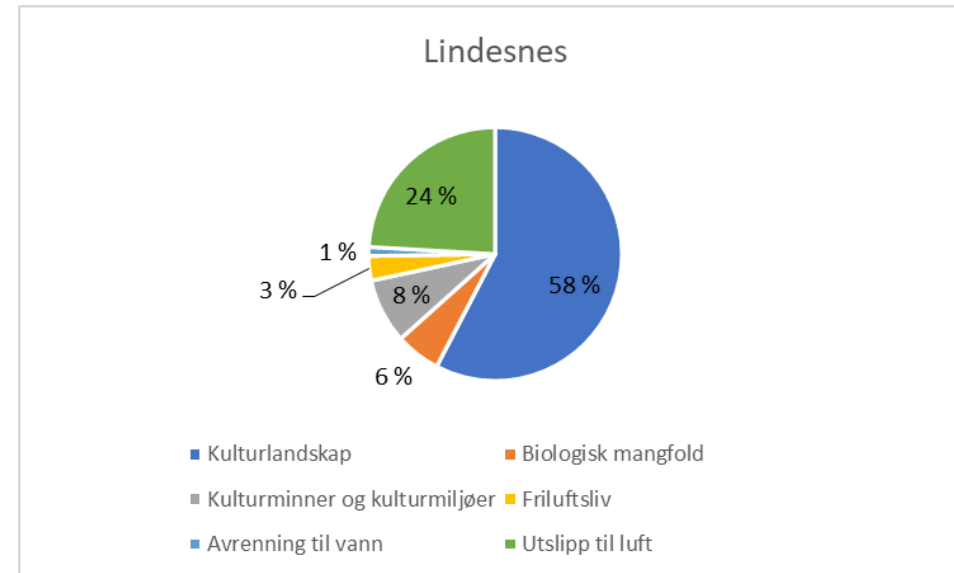
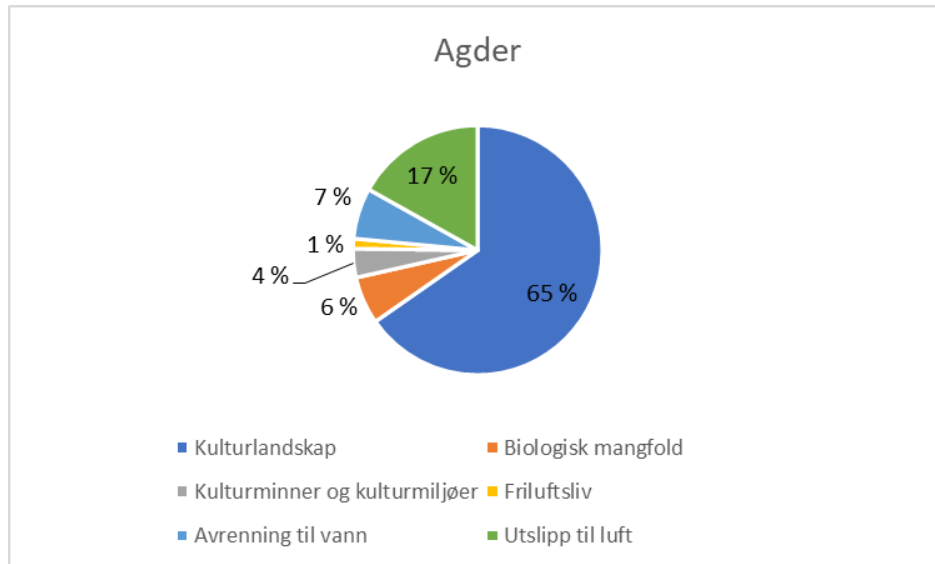
Agder 892 (764)

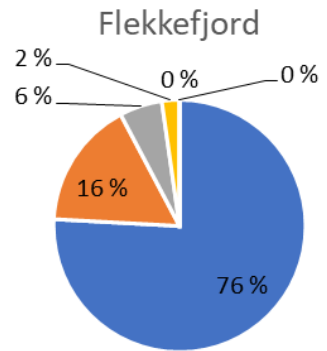

Totalrapport tilskudd (RM04)									
Søknadsomgang	RMP og OBB 2020								
Fylke	AGDER								
Status	Godkjent, Attestert, Utbetaling godkjent, Utbetalt								
Rapportdato	27.08.2021								
Navn	Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturminner og kulturmiljøer	Friluftsliv	Avrenning til vann	Utslipp til luft	Sum tilskudd	Interntrekk	Antall søknader
Risør	88 500,00	12 509,00	0,00	0,00	0,00	1 782,00	102 791,00	0,00	9
Grimstad	240 395,00	3 872,00	10 086,00	2 035,00	147 484,00	284 159,00	688 031,00	0,00	41
Arendal	555 255,00	58 802,00	5 028,00	7 200,00	137 852,00	69 302,00	833 439,00	2 000,00	51
Kristiansand	456 892,00	15 087,00	6 030,00	2 277,00	153 258,00	474 794,00	1 108 338,00	18 380,00	58
Lindesnes	1 045 215,00	104 015,00	149 362,00	56 642,00	20 856,00	436 849,00	1 812 939,00	12 000,00	100
Farsund	813 384,00	147 733,00	155 656,00	34 570,00	320 078,00	891 601,00	2 363 022,00	36 320,00	90
Flekkefjord	1 064 565,00	229 875,00	76 952,00	31 853,00	0,00	0,00	1 403 245,00	11 000,00	57
Gjerstad	248 910,00	11 616,00	3 600,00	6 028,00	28 908,00	110 054,00	409 116,00	0,00	13
Vegårshei	62 700,00	18 150,00	0,00	0,00	0,00	0,00	80 850,00	4 000,00	7
Tvedestrand	241 215,00	46 154,00	2 640,00	5 000,00	0,00	32 750,00	327 759,00	12 340,00	16
Froland	169 386,00	0,00	0,00	0,00	43 692,00	18 414,00	231 492,00	0,00	18
Lillesand	135 640,00	51 366,00	4 038,00	0,00	20 988,00	0,00	212 032,00	0,00	12
Birkenes	422 858,00	5 808,00	7 182,00	6 666,00	115 720,00	41 875,00	600 109,00	2 000,00	28
Åmli	279 389,00	36 784,00	6 980,00	4 785,00	72 864,00	18 533,00	419 335,00	0,00	28
Iveland	245 550,00	0,00	9 600,00	0,00	0,00	30 690,00	285 840,00	0,00	12
Evje og Hornes	366 937,00	0,00	5 760,00	0,00	20 064,00	20 793,00	413 554,00	15 630,00	35
Bygland	321 156,00	16 940,00	16 520,00	5 561,00	5 412,00	5 643,00	371 232,00	9 000,00	21
Valle	435 080,00	79 364,00	25 396,00	22 342,00	0,00	0,00	562 182,00	2 824,00	35
Bykle	62 674,00	15 972,00	0,00	5 000,00	0,00	0,00	83 646,00	0,00	4
Vennesla	196 510,00	9 869,00	39 944,00	3 982,00	4 752,00	73 408,00	328 465,00	28 800,00	25
Åseral	367 800,00	0,00	16 608,00	0,00	0,00	44 741,00	429 149,00	0,00	23
Lynghal	498 730,00	52 432,00	34 488,00	16 539,00	528,00	157 037,00	759 754,00	6 240,00	46
Hægebostad	1 024 355,00	42 100,00	17 850,00	0,00	0,00	50 674,00	1 134 979,00	5 300,00	55
Kvinesdal	703 723,00	20 185,00	2 646,00	3 850,00	0,00	81 184,00	811 588,00	3 800,00	62
Sirdal	755 220,00	49 520,00	18 842,00	1 408,00	0,00	0,00	824 990,00	4 000,00	46
SUM	10 802 039,00	1 028 153,00	615 208,00	215 738,00	1 092 456,00	2 844 283,00	16 597 877,00	173 634,00	892

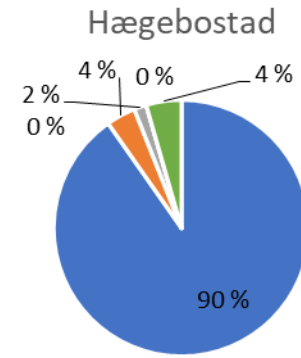

Fordeling av miljøtema på kommunene

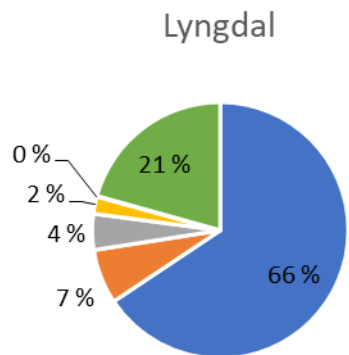

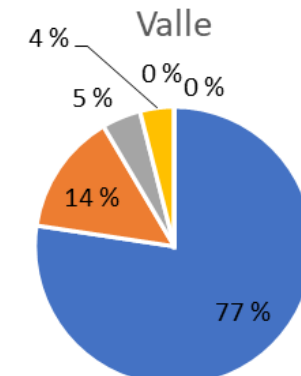
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

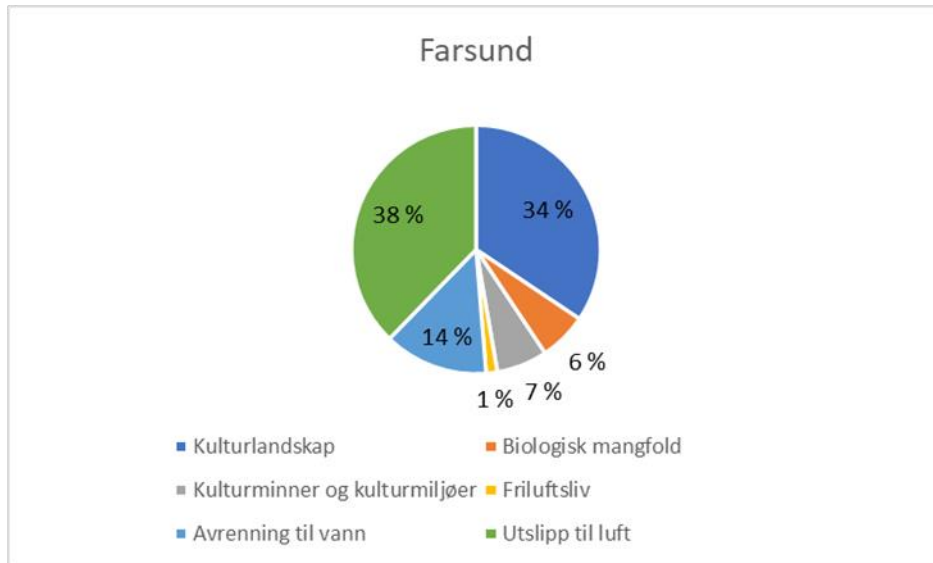
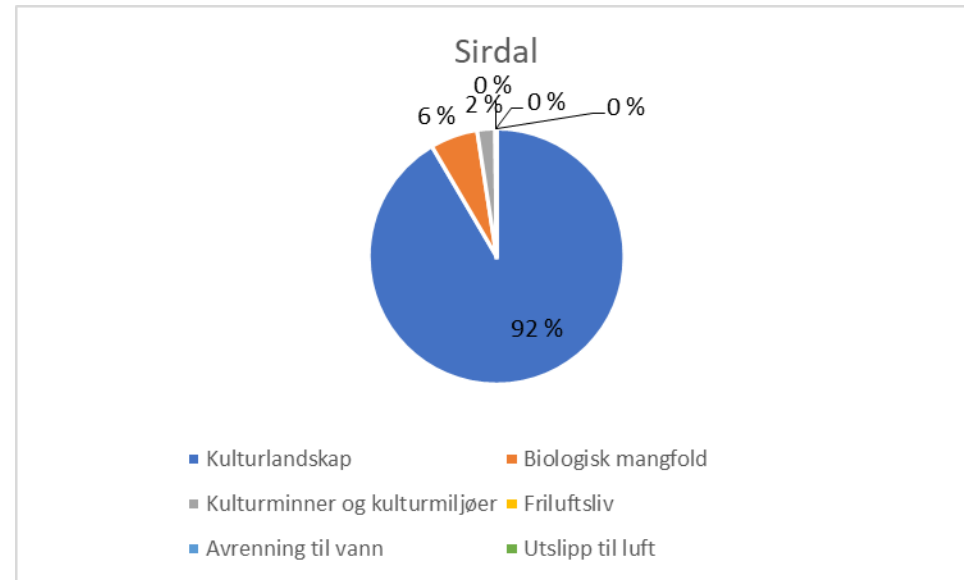
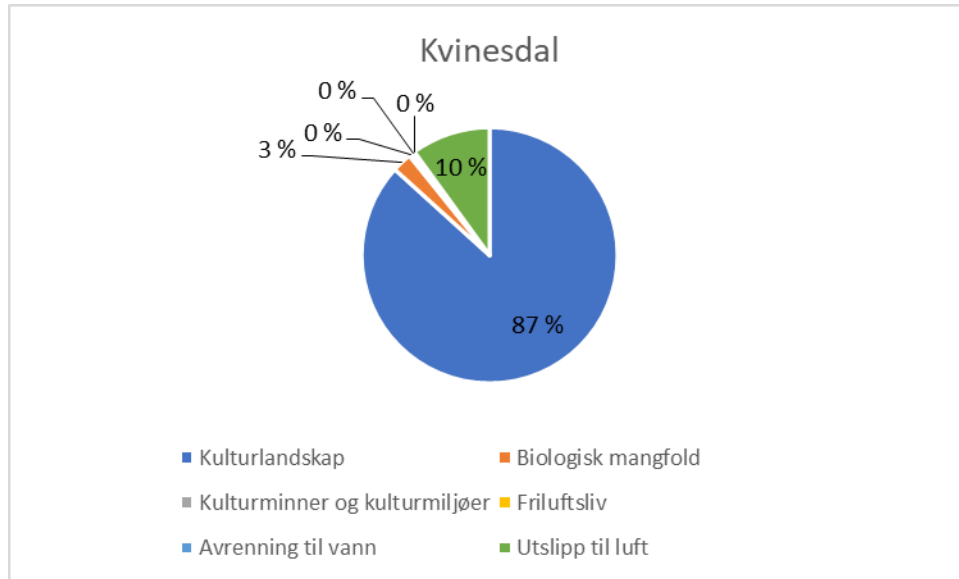
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

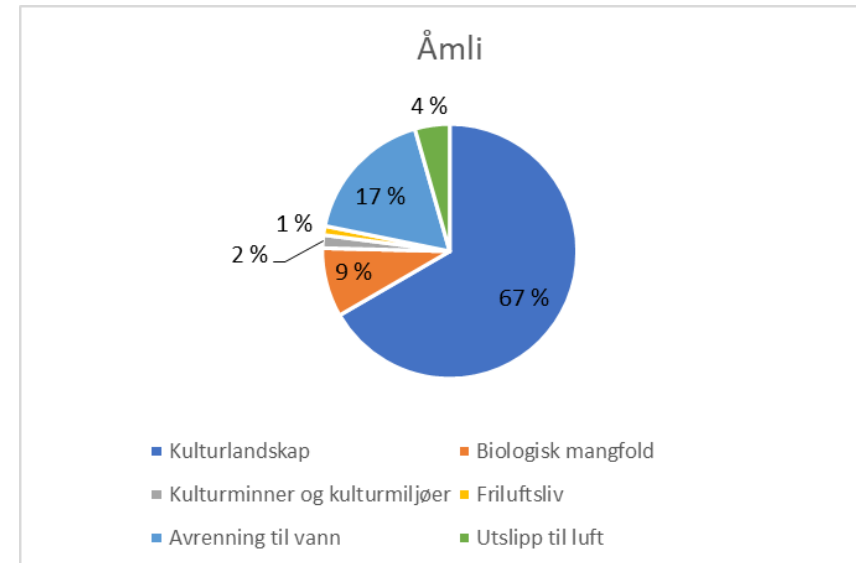
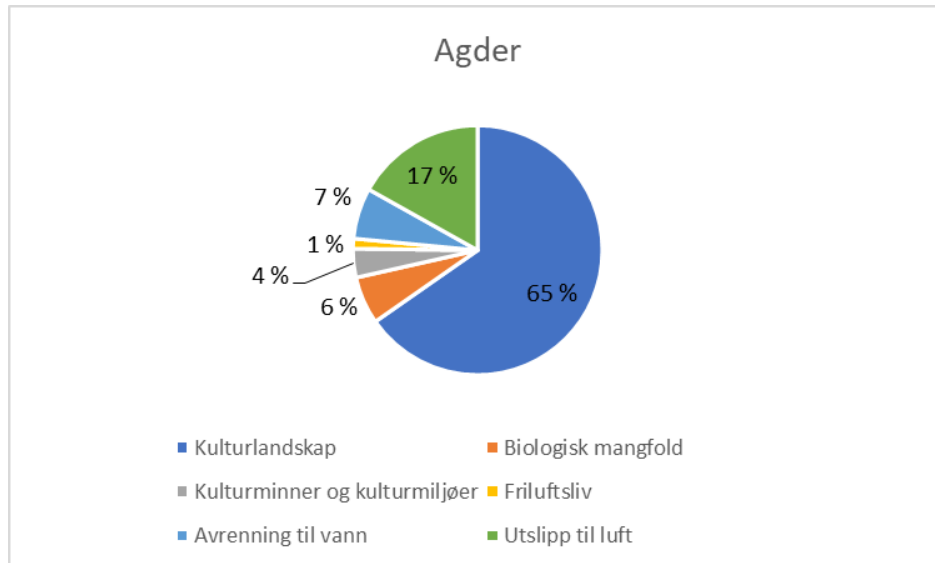

- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

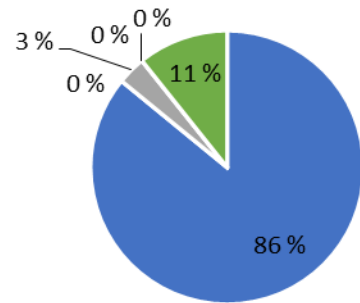
Fordeling av miljøtema på kommunene

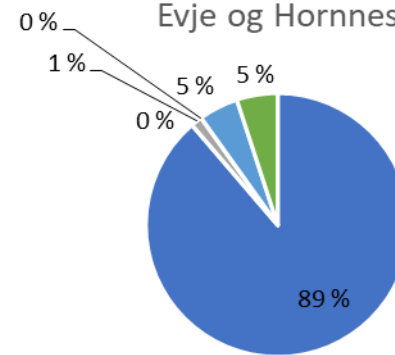

Iveland

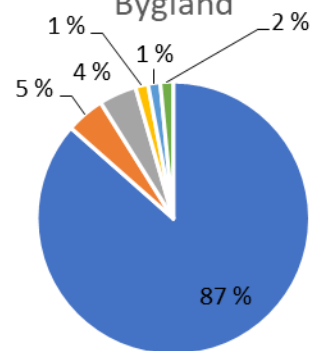
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

Evje og Hornnes

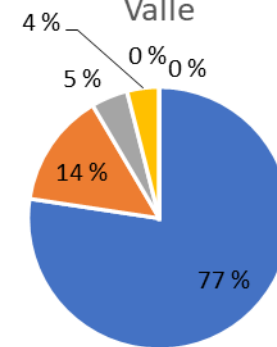
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

Bygland

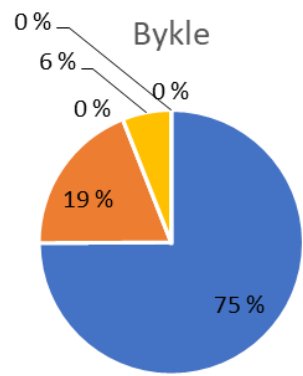

- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

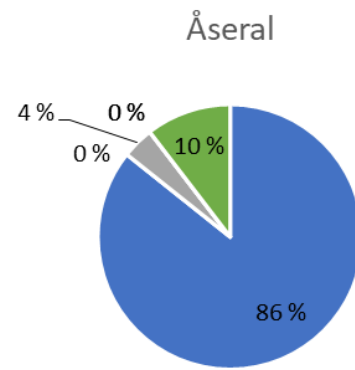
Valle

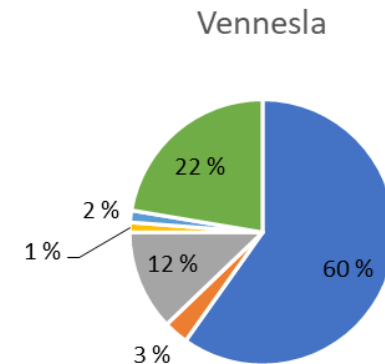
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

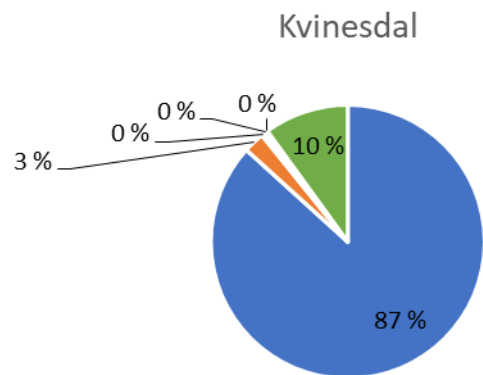
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

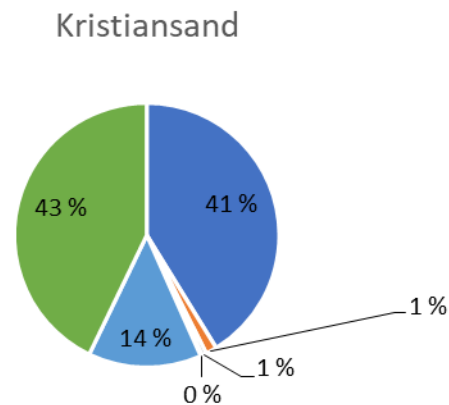
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

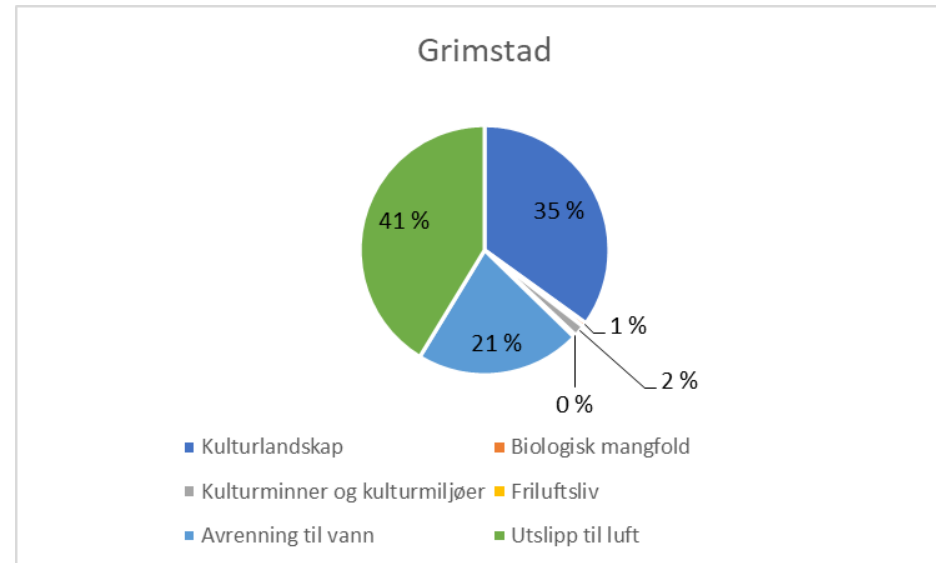
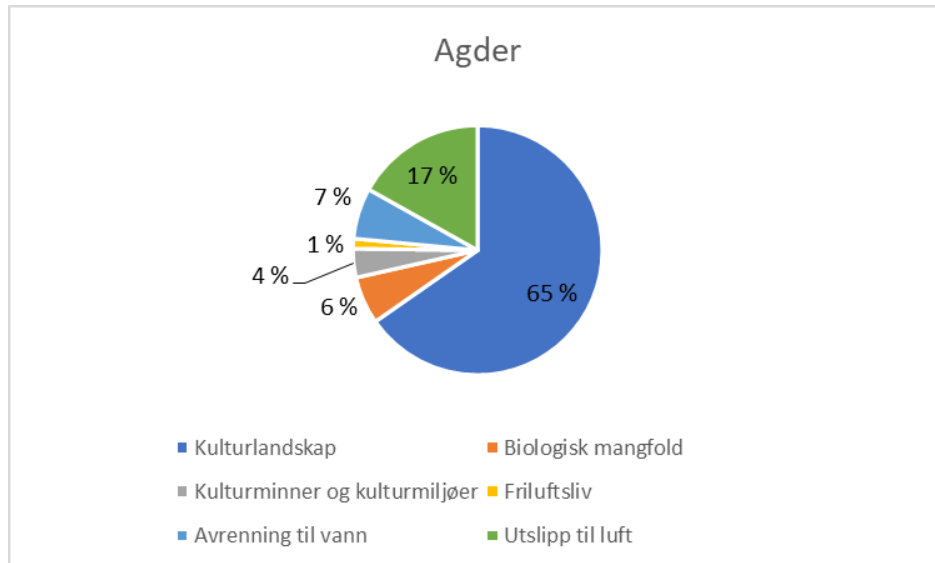
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

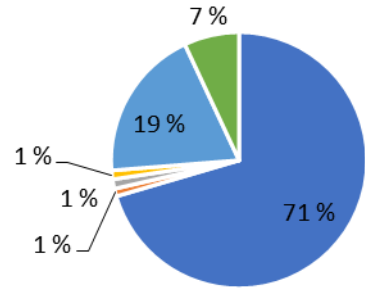

Fordeling av miljøtema på kommunene

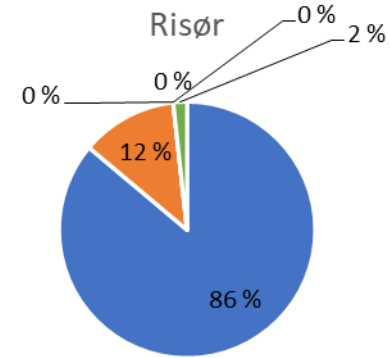

Birkenes

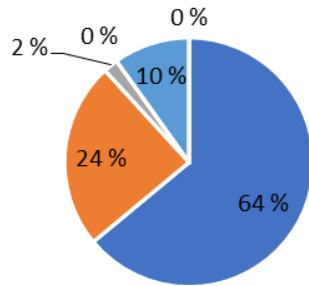
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

Risør

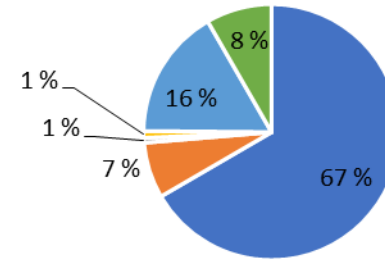
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

Lillesand

- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

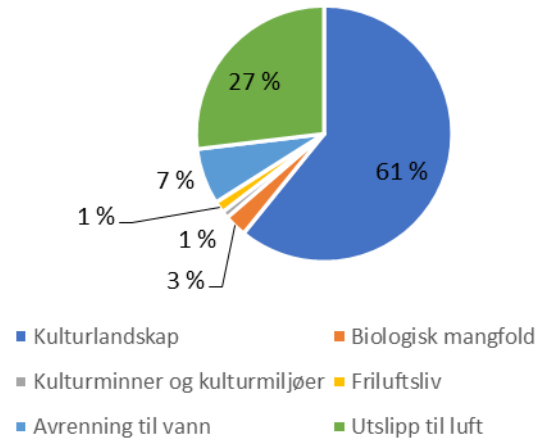
Arendal

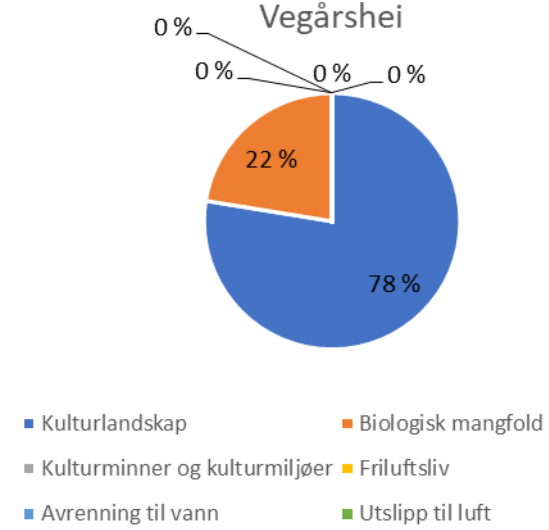
- Kulturlandskap
- Biologisk mangfold
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Friluftsliv
- Avrenning til vann
- Utslipp til luft

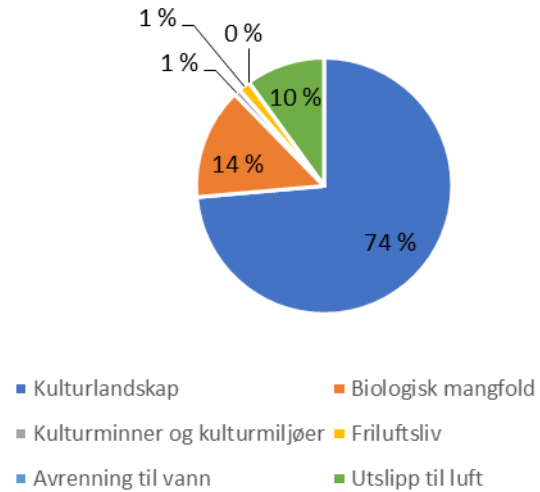
Gjerstad

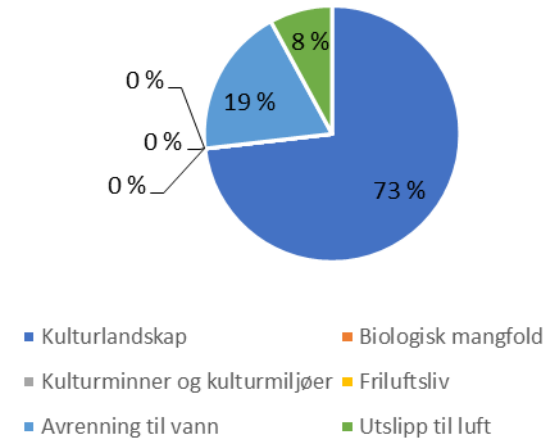
Vegårshei

Tvedestrand

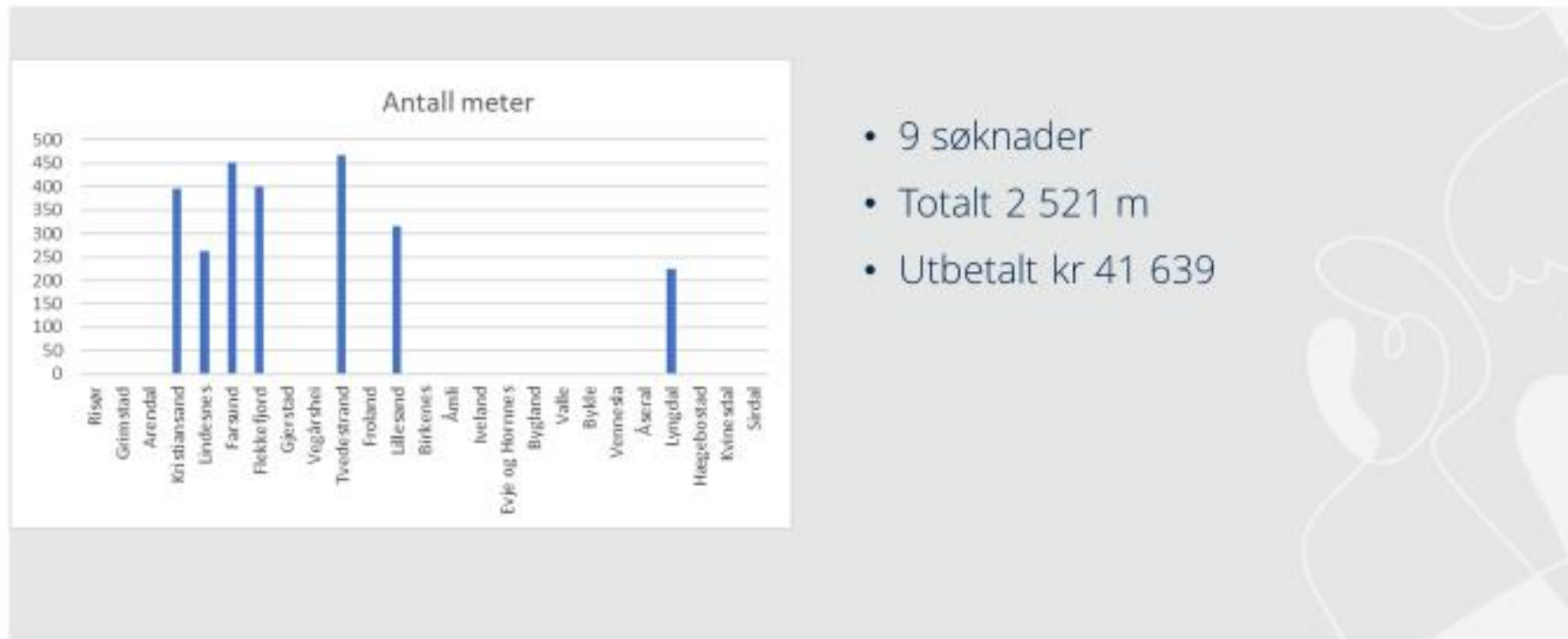

Froland

Soner for pollinerende insekter

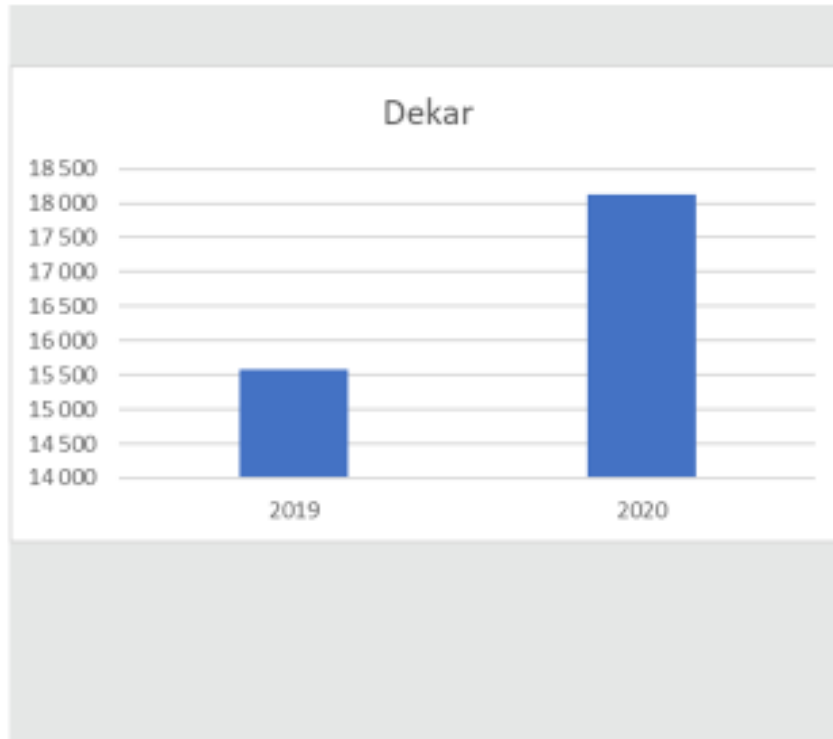

- 9 søknader
- Totalt 2 521 m
- Utbetalt kr 41 639

Foto:

Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel 2019-2020

- Tilskuddet ble økt fra kr 82 per dekar i 2019 til kr 125 per dekar i 2020, på grunn av føringer fra jordbruksavtalen 2020. *Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel skal prioriteres.*
- Antall dekar det er søkt om tilskudd til er økt fra 15 578 til 18 132 dekar. En økning på 16%.
- Utbetalt tilskudd økte fra kr 1 264 632 til kr 2 100 290. En økning på 66%!
- Antall søknader er økt fra 76 til 92. En økning på 21%.

Foto:

Regelverk og veiledningsdokumenter

- Regionalt miljøprogram 2019–2022
- Veileder 2021
- Forskrift med lenke til kart over prioriterte kulturlandskap
- Landbruksdirektoratets rundskriv 2021/12 [Forvaltningsansvar og saksbehandling](#) (ldirs nettside)
- Foreløpige tilskuddssatser
- Utfyllende informasjon om tilskudd til drift av beitelag, Agder 2021

<https://www.statsforvalteren.no/agder/Landbruk-og-mat/Tilskudd-innen-jordbruk-og-skogbruk/Regionalt-miljoprogram-RMP/>

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/jordbruk/ordninger-for-jordbruk/regionalt-miljotilskudd-rmb>

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/forvaltning/fagomrader/jordbruk>

Endringer - søknadsomgangen 2021

Administrative endringer

- Foreløpig godkjenning og endelig godkjenning
- Prioriterte kulturlandskapsområder, Sirdal

Andre endringer

- Ingen jordarbeiding om høsten;
nye erosjonsrisiko-, dråg- og tilskuddskart
- Klimarådgiving

Foreløpig godkjenne (godkjenne) og endelig godkjenne (attestere) i eStil-RMP

- En person behandler søknaden og foretar «foreløpig godkjenning» = «godkjenne» i eStil-RMP
- En annen person (med budsjettdisponeringsmyndighet) foretar «endelig godkjenning» = «attestere» i eStil-RMP

Prioriterte kulturlandskapsområder - Sirdal

- Tilbud om å justere/omprioritere de prioriterte områdene for tiltakene
  - Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark
  - Slått av verdifulle jordbrukslandskap
- Sirdal kommune ønsket å gjøre dette arbeidet
  - Faglig og politisk prosess
  - Oppdaterte kart

Ingen jordarbeiding om høsten - nye kart

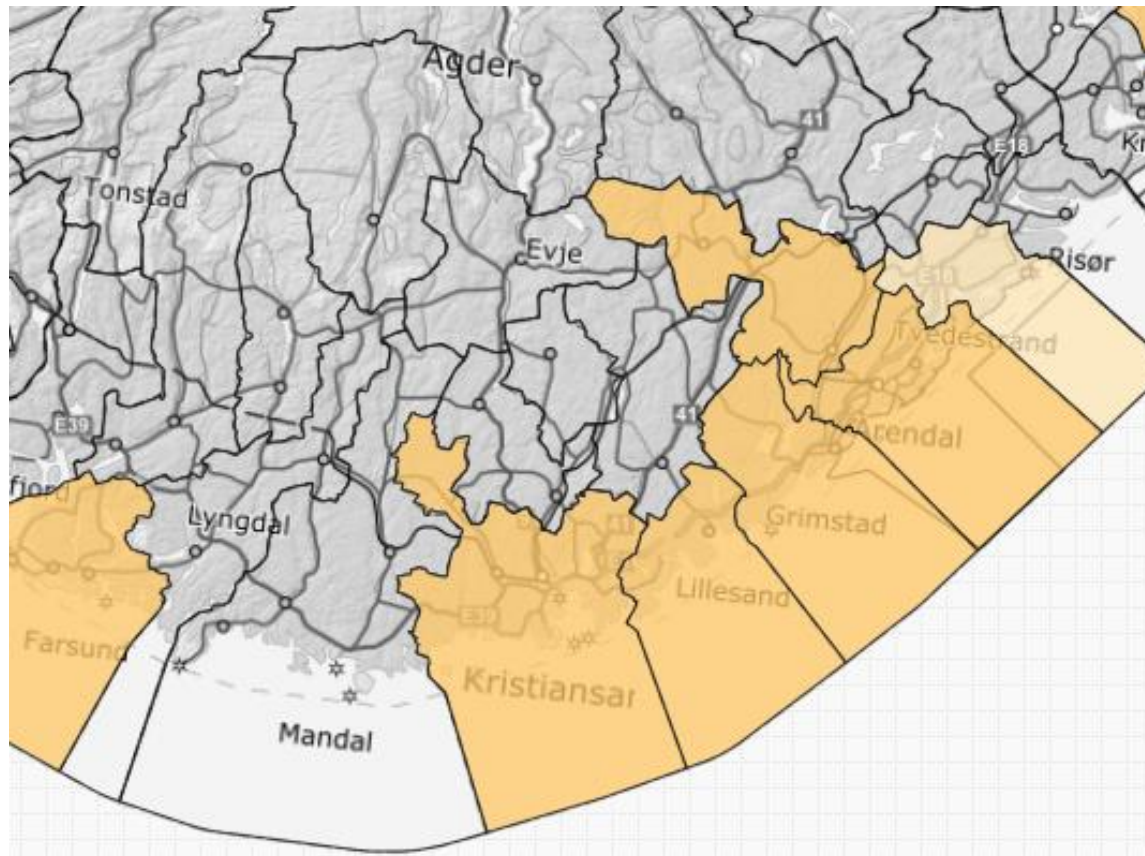
- Erosjonsrisikokart
- Drågekart
- Tilskuddskart

NIBIO Kilden/Gårdskart

Ved utmåling av tilskudd til *Ingen jordarbeiding om høsten* skal en kombinasjon av erosjonsrisikokart og drågekart brukes (tilskuddskart).

Jordsmonnskartlegging

En forutsetning for å lage gode erosjonsrisikokart og gode drågekart

«Gammel» kartlegging og forenklet (ny) kartlegging

Erosjonsrisiko-, dråg- og tilskuddskart

Erosjonsrisikokart
Erosjonsrisikoklasse 1-4

Dråkart – skal supplere
erosjonsrisikokartene – gi et mer
helhetlig bilde av erosjonsrisikoen

Dråkart finnes med og uten
jordsmonnkartlegging

- Påslag ved mye dråg (ikke for
Agder i 2021)

Tilskuddskart for ingen
jordarbeiding om høsten

Nytt erosjonsrisikokart og drågekart

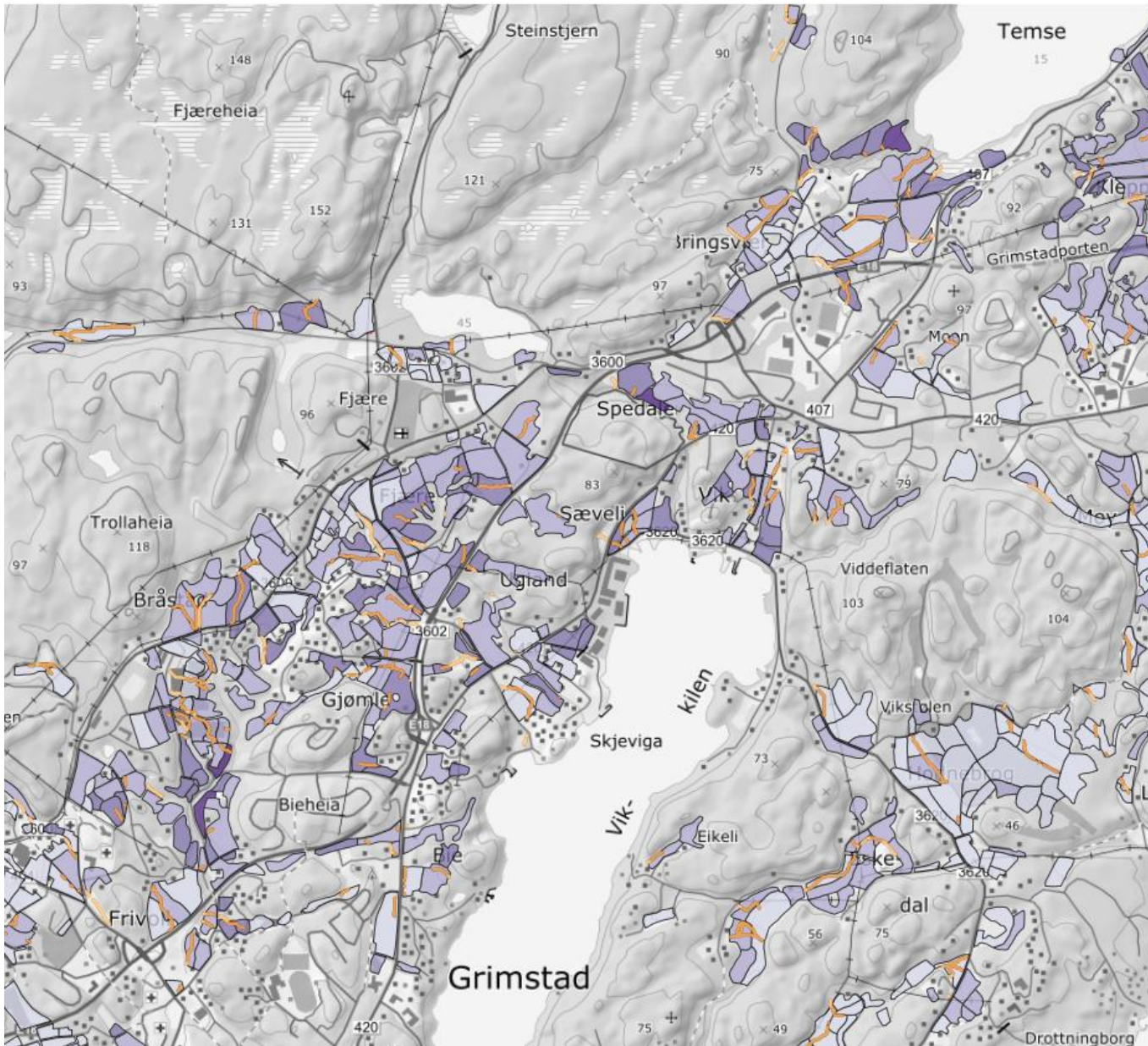
Figurene viser erosjonsrisikoklasser basert på modellert jordtap. Linjene viser hvor i terrenget det er risiko for at det kan oppstå drågerosjon.

Drågerosjon - linje

- Dråg
- Dråg ikke jordsmonnkartlagt

Erosjonsrisiko flateerosjon

- Liten
- Middels
- Stor
- Svært stor

Jordsmonnkartlagt etter gammel metode

Nye erosjonsrisikokart

Søker tegner som før
inn hvilket areal
jordarbeidingstiltaket
er på.

Tiltaket blir automatisk
plassert i rett klasse 😊

Jordsmonnkartlagt etter forenklet metode

L.dir ønsker at disse
områdene får
erosjonsrisikokart og
drågkart.

Dette blir ikke klart til
søknadsomgangen 2021

For Agder i 2021:
følge opplegget fra 2020
og årene før.

Ikke jordsmonnkartlagt

Forventningskart for
arealer som ikke er
jordsmonnskartlagt!

L.dir har som mål å få
ferdig forventningskart til
denne søknads-
omgangen.

For Agder i 2021:
hvis det ikke blir ferdig –
følge opplegget fra 2020
og årene før.

Ingen jordarbeiding om høsten

FORELØPIG TILSKUDDSSATS		
Tiltaksklasse	Prioriterte områder	Andre områder
Ikke erosjonsklassifisert areal	120 kr/daa	100 kr/daa
Erosjonsklasse 1	120 kr/daa	100 kr/daa
Erosjonsklasse 1 med dråg	120 kr/daa	100 kr/daa
Erosjonsklasse 2	120 kr/daa	100 kr/daa
Erosjonsklasse 2 med dråg	120 kr/daa	100 kr/daa
Erosjonsklasse 3	120 kr/daa	100 kr/daa
Erosjonsklasse 4	120 kr/daa	100 kr/daa

Klimarådgiving – nytt RMP-tiltak fra 2021

- Det kan gis tilskudd for klimarådgiving som er gjennomført i en søknadsperiode – fra 15. oktober forrige år til 15. oktober i søknadsåret.
- Klimarådgivingen skal inneholde
  - En helhetlig gjennomgang av utslipp og opptak av klimagasser på gården, med sikte på å gjennomføre klimatiltak.
  - Behov for klimatilpasning skal også inngå i rådgivningen.

Skal gi bonden kunnskapsgrunnlag og motivasjon for å gjennomføre tiltak og driftsforbedringer.

Formål

Stimulere til kunnskapsoppbygging hos bonden om klimagassutslipp, karbonbinding og klimatilpasning, med sikte på å få gjennomført klimatiltak på sitt foretak.

Klimarådgiving – forts.

To tiltaksklasser

En-til-en rådgiving   kr 5 400¹

Grupperådgiving   kr 1 800¹

¹Foreløpig tilskuddssats

Vilkår

Tiltaksplan og kvittering for utført rådgiving må legges ved søknaden.

Tilbydere av klimarådgiving og innholdet i klimarådgivningen skal være godkjent av

[Landbruksdirektoratet](#)

Rullering av regionalt miljøprogram

Dagens program 2019 - 2022

Nytt program 2023 – 2026

Skal rulleres/oppdateres;

- Nasjonalt miljøprogram - nasjonale og internasjonale forpliktelser og mål
- Nasjonal instruks (tiltaksmeny)
- Regionale miljøprogrammer

Politikkutvikling og erfaringer

Klimaavtale mellom jordbruket og regjeringen

Klimakur 2030

Klimaplan for 2021-2030 (St. mld)

Jordhelseprogram

Jordbruksoppgjør

Erfaringer med dagens regionale miljøprogram og den nasjonale instruksen.

RMP – har mange målsettinger

- Ivareta jordbrukets kulturlandskap
- Ivareta kulturminner og kulturmiljøer
- Ivareta biologisk mangfold
- Øke tilgjengeligheten i kulturlandskapet
- Redusere avrenning til vann
- Redusere utslipp til luft
- (Redusere bruk av plantevernmidler)

Regionalt miljøprogram for jordbruket i
Agder
2019–2022

RMP rullering - forts.

Prosess nasjonalt og regionalt

Evaluering/refleksjoner per 15. juni 2021

Ny nasjonal instruks ferdig i mai 2022

Prosess med kommunene – fra januar
2022

SF ferdig utkast til 15. oktober 2022

Ferdig med veiledningsmateriellet innen 1.
april 2023.

Fylkesmannen i Agder

Landbruksavdelingen

Litt om saksbehandling, avkorting og kontroll

- Endring av søknaden i saksbehandlingen
- Risikobasert kontroll
- Avkorting (gjødslingsplan)

RMP - endring av søknaden i saksbehandlingen

Avvik mellom omsøkt og godkjent verdi (etter søknadsfristen)

- Feilopplysninger som ville ført til for høy utbetaling
  - rette godkjent-verdiene og tegningene i kartet
  - alltid vurdere avkorting
- Feilopplysninger som ville ført til for lav utbetaling
  - hovedregelen er å ikke endre på søknaden
  - unntak – ved «åpenbare feilføringer»
  - før endring – sjekk med søkeren
  - endringens skal alltid dokumenteres

I eStil-RMP er det obligatorisk å begrunne alle avvik mellom omsøkt og godkjent verdi. Begrunnelsen vil framgå av tilskuddsbrevet.

Risikobasert kontroll

Jr. [Saksbehandlingsrundskrivet kap. 5](#)

- Minst 5 % av søknadene per søknadsomgang, må velges ut og hukes av for i eStil-RMP før søknadene godkjennes
- Stedlig kontroll (evt. dokumentkontroll), gjennomføres i saksbehandlerperioden frem til 15. desember
- Ikke eget kontrollskjema i eStil-RMP, skriv ut søknaden i forkant av kontrollen.
- Risikovurdering (risiko=sannsynlighet x konsekvens)
- Plukke ut tilfeller der en antar stor risiko for feilutbetaling
- Må ha et dokument som viser vurderinger og prioriteringer som ligger til grunn for kontrollutvalget.
- Hovedregel – varsle før kontroll
- Dokumentasjon av stedlig kontroll

RMP – Avkorting ved manglende/mangelfull gjødslingsplan og journal over plantevernmidler

jr. [Saksbehandlingsrundskrivet kap. 6](#)

- Miljøtilskudd; skal derfor medføre sterkere reaksjon enn det som er fastsatt for PT
- Norm:
  - inntil 100 % avkorting dersom gjødselplan eller journal over plantevernmidler mangler
  - inntil 50 % avkorting når gjødselplan eller journal over plantevernmidler er mangelfull
- Skjønnsmessig vurdering av avkortingens
  - hvor relevant er gjødselplan og journal over plantevernmidler for omsøkte tilskuddsordninger?

Mangelfull og manglende gjødslingsplan

Avrenning til vann:

ingen jordarbeiding om høsten
fangvekster sådd etter høsting
grasdekt kantsone langs åpenåker

Utslipp til luft:

nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel
spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding
spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Kulturlandskap:

drift av bratt areal
beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark
slått av verdifulle jordbrukslandskap

Biologisk mangfold

Kulturminner og kulturmiljøer
Friluftsliv

Mangelfull gjødselplan 50%
Mangler gjødselplan 100%

20 %
(unntaksvis lavere, men uansett > PT)

Miljøkrav?

- Statsforvalteren har fått hjemmel til å stille regionale krav om miljøforsvarlig drift av jordbruksareal der landbrukspåvirkningen er for stor til at vanndirektivets miljømål «god tilstand» nås med dagens innsats.
- Hvilke virkeområder (arealer/driftsformer) kan være aktuelle for å stille regionale krav?
  - arealer med erosjonsfare
  - driftsformer med erosjonsfare (åpen åkerkulturer/radkulturer, flere kulturer per sesong, stor dyretetthet ?)
  - arealer som drenerer dit det er utfordringer med vannmiljømålene

Vurdering av miljøkrav

- Innledende møte med Oslo og Viken - eneste fylke så med erfaring når det gjelder miljøkrav
- Møte med avdelingsledelsen
- Statsforvalterne har behov for nærmere veiledning fra L.dir og LMD
- Vurdere å innføre flere frivillige tiltak først innen miljøtema Avrenning til vann (eksempel kantsone i eng) og miljøtema Miljøavtale.

